

JOSEP HERNANDO*

***EL “IUS SPOLII” PAPAL I LLIBRES D’ECLESIASTICS.
ELS LLIBRES EN LES DESPULLES DEL BISBE DE BARCELONA
FRANCESC DE BLANES (+ 1410)***

ABSTRACT

Francesc de Blanes, close friend of Pope Benedict XIII, he was appointed Barcelona's bishop in the year 1409. He died in the year 1410. He possessed an excellent library. His books were inventoried and fixed a price. It were property that was subject to papal ius spolii; the price of the books, after being sold, was given to the Pontifical Exchequer, so that passed to belong to the patrimony of Severiegn Pontiff.

Durant el concili de Perpinyà, presidit per Benet XIII, el dia 24 de setembre de 1408, era nomenat bisbe de Barcelona Francesc de Blanes, un dels homes de confiança del papa, fins aleshores bisbe de Girona, malgrat l'oposició de Martí I l'Humà.¹ Francesc de Blanes va prendre possessió del bisbat el dia 4 de gener de 1409.² Pertanyia a la família dels Blanes i era fill de Ramon de Blanes i de Blanca de

* Professor titular de la Universitat de Barcelona, Departament d'Història Medieval i Paleografia i Diplomàtica.

1. Vegeu F. TARAFFA, *De vitis pontificum Ecclesie Barchinonensis et comitum regumque Aragonum factis, necnon Tarraconensis provincie presulum, statutis cum gemine indice, altero episcoporum rerum, altero notabilium, ab anno 412 usque 1546*, fol. 69r-v (ACB, Codex 122). M. AYMERICH, *Nomina et acta episcoporum Barchinonensium binis libris comprehensa atque ad historiae et chronologiae rationem revocata*, Apud Joannem Navel, Barcinone, 1760, pàg. 382. S. PUIG I PUIG, *Episcopologio Barchinonense*, Ed. Políglota, Barcelona, 1920, pàgs. 189-228.

2. “Die veneris, intitulata die quarta mensis ianuarii, anno a nativitate Domini M CCCC nono, circa unam horam noctis, reverendus dominus Franciscus de Blanis, qui satis noviter factus fuerit episcopus Gerundensis, fuit admissus ad possessionem episcopatus Barchinonensis, ad quem translatus fuerit per dominum nostrum papam Benedictum, in sua curia residentem», ACB, *Liber camisiae seu capituli*, pàg. 77.

Palau. Havia estat canonge de Mallorca i ardiaca de la Selva en l'església de Girona. Fou conseller i canceller del rei Martí l'Humà i referendari del papa Benet XIII, al qual es mantingué sempre fidel. El seu pontificat va ser breu, perquè el dia 16 de febrer de 1410 moria a causa d'un rebrot de la pesta, sent sepultat a la catedral de Barcelona, on es trobava el papa Benet XIII.³ L'endemà, el dia 17 de febrer, es feia l'inventari dels seus béns pels marmessors, intervenint-hi Francesc Janer, rector de la parròquia d'Onda de la diòcesi de Tortosa, en nom de la Cambra Apostòlica. Els béns del bisbe Francesc de Gualbes varen ser tots inventariats i taxats amb un preu. L'inventari dels béns va ser validat pel notari públic de Barcelona Gabriel Canyelles. Els béns mobles estaven subjectes al *ius spoli* o dret de despulla papal. Posteriorment, el dia 21 de març, els béns mobles eren objecte d'encant, tret dels llibres de la seva biblioteca, que malgrat que se'ls havia posat un preu, no sabem si varen ser venuts i llur preu lliurat a la Cambra Apostòlica o bé ho foren els llibres per exigència del *ius spoli*. ¿Per què? ¿Quin era el contingut de la biblioteca del bisbe Francesc de Blanes i, per tant, què podem saber de la seva preparació intel·lectual?⁴

CENTRALISME I FISCALISME

A partir del pontificat de Gregori VII (1073-1085) s'inicià en l'Església un procés que tendí vers un fort centralisme administratiu que es desenvolupà durant el segle XIII y culminà el segle XIV durant l'estada dels papes a Avinyó. Els papes intervingueren de manera constant en les esglésies particulars i participaren de manera habitual en els problemes polítics dels regnes cristians. Exigència i conseqüència del que s'ha dit, fou la formació d'un aparat administratiu i curial complex, ben organitzat, amb múltiples funcionaris i de cost alt.⁵

3. El breu pontificat del bisbe Francesc de Gualbes restà enfosquit tant per la presència del Benet XIII a Barcelona, com també, i potser més, per la de Vicent Ferrer. Tanmateix, Francesc de Gualbes contribuï a fer que les obres de la catedral anessin endavant en renovar un antic estatut pel qual les rendes de tots els beneficis vacants de la ciutat i la diòcesi anirien a parar, durant el primer any de la vacant, a la fàbrica de la catedral, fins que estigués acabat el claustre i l'aula capitular i els oficis. Aquest decret va ser confirmat per Benet XIII el dia 30 de juny de 1410. Vegeu S. PUIG I PUIG, *Episcopologio Barcinonense*, pág. 189.

4. ACB, *Marmessories de la caritat, 1300-1888 : Liber manumissorie reverendi domini Francisci, episcopi*, 1410 febrer 17, fol. 1r-28v.

5. Vegeu A. CLERGEAC, *La curie et les bénéfices consistoriaux. Étude sur les communs et menus services, 1300-1600*, Paris, 1911. J. FAVIER, *Les finances pontificales à l'époque du Grand Schisme d'Occident, 1378-1409*, Ed. E. De Boccard, Paris, 1966. ID., *Temporels ecclésiastiques et taxation fiscale. Le poids de la fiscalité pontificale au XIVe siècle*, dins <<Journal des Savants>>, 1964, pàgs. 102-127. CH. SAMARAN – G. MOLLAT, *La fiscalité pontificale en France au XIVe siècle (periode d'Avignon et Grand Schisme d'Occident)*, Ed. E. Boccard, Paris, 1968. P. BERTRAN I ROIGÉ, *La fiscalitat eclesiàstica*

Per a afrontar l'augment constant de despeses, els papes feren ús, en especial, de dues vies: transformar en contribució obligatòria sota tarifa un do voluntari, la quantitat del qual no estava fixada amb anterioritat, el subsidi caritatiu, i centralitzant en la Santa Seu la col·lació de tots els beneficis eclesiàstics, majors i menors, amb la consegüent imposició d'un impost o taxa que havia de pagar el nou beneficiari.⁶

Si els beneficis majors, bisbats i abadies, habien de ser proveïts, segons el Dret, per elecció capitular, i els beneficis menors pels bisbes i abats, condicionats pel dret de presentació per part dels fundadors o patrons, en el segle XIII els papes, en la mesura de les seves possibilitats, designaren ja un gran nombre de beneficiats, tant majors com menors. El papa Climent IV, en al·legar en la decretal *Licet ecclesiarum* de 1265 que ell era el bisbe universal, proclamà que ell tenia el dret de provisió de tots els beneficis eclesiàstics *apud Sedem Apostolicam vacantium*, és a dir, d'aquells el titular dels quals moria o dimitia en la cúria pontificia. En el segle XIV es va ampliar el control sobre la concessió de beneficis. El papa Joan XXII, per la decretal *Ex debito pastoralis officio* de 1316, establí que en els casos de deposició, elecció rebutjada, renúncia en favor del papa, trasllat a un altre benefici, en aquests casos la provisió del benefici vacant pertanyia al papa. L'any 1363 el papa Urbà V amplià encara més les prerrogatives papals en allò que fa referència a la provisió de beneficis: quedava reservada a la Seu Apostòlica la designació de patriarques, arquebisbes, bisbes i abats.

Si bé es cert que les causes que determinaren aquest règim centralitzador en la provisió de beneficis eclesiàstics varen ser múltiples, no hi ha dubte que la principal va ser econòmica: el manteniment del gran aparat burocràtic o curial i la possibilitat d'afrontar les despeses ordinàries i extraordinàries que el govern de l'Església ocasionava.

LES TAXES SOBRE ELS BENEFICIS ECLESIÀSTICS

Les taxes o impostos sobre els beneficis eclesiàstics poden ser classificats en dues categories diferents: les taxes que eren pagades directament en la mateixa cúria i les taxes que es pagaven en el lloc mateix del benefici, primer a enviats especials, després a funcionaris especialitzats anomenats col·lectors.

Les taxes pagades *directament* en la cúria comprenien les que segueixen: a) **Servitia communia**: eren els drets pagats pels bisbes i abats a la Cambra Apostòlica arran del seu nomenament o confirmació pel Papa, de la seva consa-

en els bisbats catalans (1384-1392). *Tipologies impositives i diferències territorials*, dins «Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia», 18 (1997), pàgs. 281-300.

6. Vegeu G. MOLLAT, *La collation des bénéfices ecclésiastiques à l'époque des papes d'Avignon, 1305-1378*, Paris, 1921.

gració i del seu trasllat a una altra diòcesi o abadia; b) **Servitia minuta**: eren les gratificacions que els bisbes i abats nomenats per la Santa Seu havien de distribuir entre alguns dels oficials i familiars del papa i dels cardenals; c) **Drets de cancelleria**: eren els drets pagats directament pels destinataris de les butlles als oficials de la cúria pel seu treball en l'expedició de les cartes apostòliques; d) **Visitaciones ad limina**: es designaven amb aquest nom les quantitats lliurades pels bisbes arran de la visita que estaven obligats a fer, en determinades ocasions, a les tombes dels Apòstols; e) **Drets de pal·li**: era la quantitat pagada per la concessió d'aquest honor.

Les taxes o impostos cobrats *en el lloc del benefici*, d'un volum superior als anteriors, comprenien les següents: a) **Decimal o delmes**: imposada aquesta taxa, en un principi, arran de les croades, la justificació de la qual la proporciona la fórmula *in subsidium Terrae Sanctae*, es va transformar o convertir més endavant en una taxa *pro oneribus Romanae Ecclesiae*. Per a poder establir-la, es varen calcular (*taxatio*) els fruits o la renda de cada benefici eclesiàstic, sent designat amb la fórmula *beneficium taxatum ad decimam*. Tots aquells que posseïen un benefici, havien de pagar-ho, tret dels cardenals que estaven formalment exemptos i l'orde hospitalària de Sant Joan de Jerusalem; b) **Annatae, fructus primi anni** o anyades: eren els fruits o rendes d'un benefici, reservat a la Cambra Apostòlica, en el primer any després de la seva col·lació; c) **Procuraciones**: sent en un principi una contribució en espècie entregada als bisbes i prelats inferiors quan visitaven els beneficis sotmesos a la seva jurisdicció, cap a la fi del segle XIII va ser substituïda per una contribució pecuniària; aquesta taxa, el segle XIV, va ser exigida per a la Seu Apostòlica en el cas de la concessió al bisbe d'una dispensa de la visita a la seva diòcesi; d) **Fructus medii temporis**, dits també **fructus intercalares** i simplement **vacantes**: designaven els fruits de tots els beneficis, majors o menors, vacants, és a dir, des que moria el titular fins que era nomenat el seu successor, la col·lació dels quals estava reservada al papa; e) **Subsidis caritativus**: eren en un principi donatius voluntaris demanats pels bisbes en cas de necessitat. En el segle XIV els papes els feren seus i els exigien en algunes ocasions greus; el qualificatiu "voluntari" significava que sols es tractava d'un subsidi l'import del qual no estava fixat, per la qual cosa s'apel·lava a la bona voluntat dels clergues. La seva finalitat estava indicada amb expressions com *in subsidium Terrae Sanctae, pro necessitatibus Ecclesiae Romanae, ad expugnandum haereticos et rebelles Ecclesiae*, etc.; f) **Ius spoli** o dret de despulla: era originàriament el dret a saquejar la casa del bisbe que acabava de morir. En el segle XIII els bisbes tenien aquest dret sobre els beneficiats sota la seva dependència. Quan la Santa Seu reservà per a ella mateixa la col·lació dels beneficis, va fer el mateix amb el **ius spoli**.

L'EXERCICI DEL *IUS SPOLII* O DRET DE DESPULLA EN EL SEGLE XIV

Els documents conservats als Arxius Vaticans, que descriuen el contingut d'un gran nombre de biblioteques privades propietat de clergues durant el segle XIV, són en la seva quasi totalitat, els informes dels embargaments o segrests de béns efectuats pels agents de la Cambra Apostòlica sota el títol del dret de despulla, *ius spolii*, del qual es beneficiaven els papes d'Avinyó,⁷ institució fiscal que va permetre al papat apropiar-se, després de la seva mort o decés, dels béns mobles de centenars de clergues.⁸

Els papes d'Avinyó, com ja hem dit, tingueren d'afrontar grans despeses, especialment a l'època de les guerres italianes, que els impedièn precisament d'obtenir recursos procedents de les rendes que els haurien d'haver proveït els seus estats de la Península. S'esforçaren llavors per fer una política que posava a la seva disposició les riqueses de les esglésies; es reservaren un gran nombre de beneficis; perceberen les rendes de les esglésies vacants i exigiren de llur clergat subsidis "caritatius". S'apropriaren també dels béns dels clergues difunts. Cap text canònic preveia formalment aquest dret, però aquests papes feren ús, per tal de justificar aquesta pràctica, de la *plenitudo potestatis*. El clergat se sotmeté, en general, a aquesta exigència, i també a les altres demandes d'ordre fiscal, perquè, per a molts, el seu progrés personal depenia, cada vegada més, del papa.⁹

En una primera etapa la reserva dels béns **mobles** havia de ser decidida pel papa mateix cada vegada que el dret de despulla era exercit. En aquest cas, hom establia una lletra de comissió que confiava a un jutge-executor la tasca de fer una enques-

7. Els estudis més útils per a la consulta sobre el papat en aquesta època són encara Y. RENOUARD, *La papauté à Avignon*, Paris 1962 ("Que sais-je?", n. 630). G. MOLLAT, *Les papes d'Avignon (1305-1378)*, Ed. J. Gabalda, Paris, 1964. B. GUILLEMAIN, *La cour pontificale d'Avignon (1309-1376)*, Ed. E. de Boccard, Paris, 1966. Per al període posterior a 1378, vegeu E. DELARUELLE – E. R. LABANDE – P. OURLIAC, *La Iglesia en tiempos del Gran Cisma y de la crisis conciliar (1378-1449)*, t. XV de la *Historia de la Iglesia* dirigida por FLICHE-MARTIN, Edicep, Valencia, 1977.

8. Sobre el dret de despulla, vegeu F. DE SAINT-PALIS D'AUSSAC, *Le droit de dépouille (ius spolii)*, Strasbourg-Paris, 1930. G. MOLLAT, art. *Dépouille*, dins *Dictionnaire de droit canonique*, t. IV, Paris, 1949, cols. 1160-1165. G. MOLLAT, *À propos du droit de dépouille*, dins <<Revue d'Histoire Ecclésiastique>>, XXIX (1933), pàgs. 316-347. W. E. LUNT, *Papal Revenues in the Middle Ages*, New York, 1934. CH. SAMARAN, *La jurisprudence pontificale en matière de droit de dépouille (ius spolii) dans la seconde moitié du XIVe siècle*, Mélanges d'Archéologie et d'Histoire des Textes publiés par l'École française de Rome, t. 22, Rome, 1902.

9. El primer cas en què s'exercí el "ius spolii" fora de la cort pontificia i sense justificació explícita, tingué lloc en morir, a Tolosa, el bisbe de Pamplona, Arnaldo de Puyana, el dia 5 de desembre de 1316, tres mesos després de la consagració de Joan XXII. Entre 1317 i 1342, la Cambra Apostòlica va perfeccionar els seus mètodes i va estendre el seu camp d'influència. Entre 1342 i 1376 el dret de despulla va ser exercit amb un gran rigor. Després, entre 1376 i 1412, la seva influència minvà a causa del Gran Cisma d'Occident i la reducció del camp d'acció de la Cambra Apostòlica.

ta i després recollir-los. A partir del pontificat de Clement VI (1342-1352), va ser el col·lector regional l'encarregat d'exercir la funció de comissari gràcies a lletres de comissió especialment lliurades per a cada cas. Aquests col·lectors podien rebre també lletres de comissió que podien afectar el clergat d'una regió o d'un país. Aquestes lletres de comissió i les instruccions annexes podien precisar fins i tot el tipus de despulles que hom havia de recollir. Així, en el cas del llibres, podien arribar a designar els títols o el gènere literari dels llibres sobre els quals s'exercia el dret de despulla. El comissari, en l'exercici de la seva funció, publicava la butlla de comissió que ell feia llegir, quasi sempre, davant el capítol de l'església o el monestir implicat. Tot seguit començava l'enquesta. Prohibia l'accés a la casa o a les cases del difunt i tot seguit feia inventari dels béns, peça a peça, article per article, sovint amb l'ajut d'un notari. Prenia declaració dels servidors i dels parents. El comissari aplegava tot seguit els béns, el diner en comptants i els documents de crèdit. Després seguia la venda, compresos a vegades els llibres, procurant aconseguir un preu equivalent a la valoració que prèviament havia estat feta.¹⁰ En tornar a la cort pontifical, el comissari entregava al tresorer els béns i el diner en comptants que havia rebuts i hom li lliurava un rebut.¹¹

L'EXERCICI DEL *IUS SPOLII* I LES BIBLIOTEQUES DELS ECLESIASTICS

Els arxius del papat d'Avinyó, conservats al Vaticà, contenen nombrosos catàlegs de biblioteques d'establiments religiosos i d'inventaris de col·leccions privades.¹² La majoria de les col·leccions privades provenen de l'exercici del dret de despulla o *ius spolii*, que havia de permetre als papes, durant el segle XIV, enriquir els seus recursos tant en llibres¹³ com en orfèbreria i numerari. Els documents que han conservat el contingut d'aquestes llibreries provenen, com ja hem dit, de les enquestes fetes pels col·lectors pontificis i els seus comissaris. Aquests documents són inventaris *post mortem*, còpies de testaments, estimacions de béns, vendes, rebuts. Els inventaris són, de tota la tipologia documental, la font més important i la més rica. En haver estat inventariats, els llibres eren assignats al seu destinatari,

10. El pa, el vi, el bestiar i el mobiliari del difunt, si eren considerats com despulles, podien, tanmateix, deixar-se als hereus, als marmessors o a l'Església.

11. Vegeu Y. RENOARD, *Intérêt et importance des Archives vaticanes pour l'histoire économique du Moyen Âge, spécialement du XIVe siècle*, dins *Miscellanea Angelo Mercanti*, Città del Vaticano, 1952 (Col. Studi e Testi, 165), pàgs. 21-41.

12. Vegeu M.-H. JULIEN DE POMMEROL – J. MONFRIN, *Les bibliothèques ecclésiastiques au temps de la papauté d'Avignon*, Editions du CNRS, Paris, T. I: 1980, T. II: 2001.

13. Vegeu M.-H. JULIEN DE POMMEROL – J. MONFRIN, *La bibliothèque pontificale à Avignon et à Peniscola*, 2 vols., Ed. École Française de Rome, Rome 1991.

generalment a la Cambra Apostòlica o al papa, o bé a un membre del seu entorn. Quan els llibres no eren enviats a Avinyó o atribuïts a algun beneficiari, eren posats a la venda. Els instruments de la compra o de la venda permeten conèixer llur destinatari, els preus, les monedes utilitzades.¹⁴

Els escriptors que redactaven aquests inventaris, comissaris o notaris, no seguien pas tots el mateix mètode, és a dir, els mateixos principis d'organització. Així, sovint no fan constar els incipit dels textos, sinó que ells escrivien més aviat les primeres paraules dels folis segons, cosa que hauria de permetre d'identificar un volum o un llibre. Hom feia constar, al marge o en un altre indret de la pàgina, els llibres rebuts en penyora o en comanda. Els preus dels llibres consten en florins, que podien ser de la Cambra, o florins corrents, o florins d'Aragó. La moneda petita consta en sous i diners. L'escrivà, no sempre, descrivia el tipus d'escriptura.

Les personalitats les possessions dels quals eren objecte del *ius spolii*, eren funcionaris del papat (col·lectors, notaris apostòlics, auditors del palau, capellans del papa), grans dignataris de l'Església (abats, bisbes, cardenals) o simples clergues i religiosos originaris de tot Europa (França, Imperi, regnes ibèrics, estats italians, regne de Nàpols, Anglaterra, Europa Central, Orient Pròxim). Sorpren el fet que en els inventaris d'una bona part dels eclesiàstics inventariats no apareix cap llibre. Hom podria pensar que, puix que el llibre era un objecte de preu, potser no van poder o no van voler adquirir-ne, o potser diposaven dels fons de les biblioteques de llur abadia o bisbat. Cal també tenir present el fet de les donacions fetes per propietaris dels llibres, el fet de les restitucions fetes pels comissaris als hereus o el fet dels llibres deixats al bisbat o al monestir. D'altra part, les biblioteques trobades no contenen, en general, riques col·leccions.¹⁵ Tanmateix, no hem d'oblidar que les repercussions del Cisma i la subtracció d'obediència obstaculitzaren de manera considerable l'exercici del *ius spolii*. Sempre, tanmateix, sorpren l'absència de llibres en les biblioteques d'eclesiàstics de reconeguda talla intel·lectual.¹⁶

14. Vegeu M.-H. JULLIEN DE POMMEROL, *Les livres dans les dépouilles des prélats méridionaux*, Cahiers de Fanjeaux, t. 31, 1996, pàgs. 285-314. L. CAROLUS-BARRÉ, *Bibliothèques médiévales inédites d'après les Archives du Vatican*, dins <<Mélanges d'Archéologie et d'Histoire publiés par l'École Française de Rome>>, 53 (1936), pàgs. 330-377. P. GUIDI, *Inventari di libri nelle serie dell'Archivio Vaticano (1287-1459)*, Col. Studi e Testi, 135, Città del Vaticano, 1948. D. WILLIMAN, *Bibliothèques ecclésiastiques au temps de la papauté d'Avignon*. I *Inventaire des bibliothèques et mentions de livres dans les Archives du Vatican (1287-1420)*. II *Inventaires des prélats et des clercs non français*, Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, Paris, 1980.

15. Dels eclesiàstics inventariats, noranta posseïen menys de deu llibres. Quaranta en posseïen menys de vint. Tan sols disset passaven del centenar de llibres. Vegeu M.-H. JULLIEN DE POMMEROL – J. MONFRIN, *Les bibliothèques ecclésiastiques*, cit., pàgs. 12-13.

16. Aquest és el cas de Pierre de la Palu, patriarca de Jerusalem (+ 1342), que pertanyia a l'orde dels dominicans, teòleg i canonista reconegut, objecte de consultes tant per part de la seva orde

LA BIBLIOTECA DE FRANCESC DE BLANES, BISBE DE BARCELONA

LITÚRGIA I BÍBLIA

En una biblioteca d'un eclesiàstic, bisbe en aquest cas, com Francesc de Blanes, no hi podien faltar les obres litúrgiques i la *Bíblia* i els seus comentaris. En la seva llibreria hi havia un *Missal*, petit, de ritus romà [1]¹⁷ i un *Missal*, vell, amb les armes del bisbe Joan Ermengol (1398-1408), antecessor immediat seu. Ni l'un ni l'altre no van ser taxats, potser perquè no li pertanyien [2]. Posseïa un *Breviari*, també amb les armes del bisbe Ermengol, que no va ser valorat [130], i un *Breviari* del bisbat de Girona, d'on havia estat bisbe, abans de ser-ho de Barcelona, els anys 1408-1409 [3]. Hom hi trobà dos *Pontificale*, obra necessària per a celebracions litúrgiques [36, 129].

Les Bíblies i els seus comentaris ocupen una part important en la biblioteca de Francesc de Blanes. Posseïa una *Bíblia* gran, ben enquadernada i guarnida, [6] i una altra *Bíblia* petita [92]. Hom trobà la Bíblia en vers dita *Aurora* de Pere de Riga (+ 1209) [99]. També, els comentaris a la Sagrada Escripura de Nicolau de Lira (1274-1349) en tres volums [32]. Els llibres de Concordances eren una eina de treball molt cercada. Francesc de Blanes disposava d'unes *Concordances de la Bíblia* [114] i d'unes *Concordances de Bíblia cum Decreto*, l'autor de les quals va ser Iohannes Calderini (s. XIII) [124]. Posseïa també un comentari a la carta de Sant Pau a Titus, *Postilla super Epistolam ad Titum* de Iohannes de Hesdinio (+ 1378), frare de l'orde de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem, teòleg a París [104]. De Tomàs d'Aquino (1225-1274), dues peces del comentari al llibre de Job o *Postilla super Iob* [14, 58]. De Pierre Bersuire o Petrus Berchorius, OSB (1290-c. 1362), *Liber reductorii moralis super Biblia*, en el qual es presenten com a models morals figures de l'Antic i del Nou Testament [64]. Per últim, de tema bíblic, disposava del llibre *Super visionibus Danielis* [39].

com del papat sobre qüestions doctrinals. Autor de diverses obres: *De potestate papae*, *De paupertate Christi et Apostolorum*, de sermons, de comentaris a l'Escriptura, etc. Doncs bé, en la seva biblioteca hom trobà tan sols quatre llibres : una Bíblia, un volum de vides de sants, una obra de sant Isidor i un Missal. Cf. M.-H. JULLIEN DE POMMEROL - J. MONFRIN, *Bibliothèques ecclésiastiques en temps de la papauté d'Avignon*, cit., pàg. 13.

17. Amb el parèntesi [] i un número volem indicar l'ítem de l'inventari en què es troba el llibre. Vegeu l'Apèndix documental.

DRET

El Dret constitueix una disciplina privilegiada de les biblioteques episcopals. Tant el Dret Civil com el Dret Canònic eren instruments de treball indispensables. Francesc de Blanes posseïa, del Dret Romà, tan sols un *Codi* amb la glossa ordinària d'Accursio (1184-1258/60) [28]. Les obres, en canvi, de Dret Canònic són nombroses i no hi falten els grans autors. Posseïa dos exemplars del *Decret* amb la glossa de Iohannes Theutonicus (s. XIII) i de Bratholomeus Brixiensis (+ 1258) [18, 81]. També, unes *Decretals* sense glossa [4] i dues peces que contenen les *Decretals* amb la glossa de Bernat de Parma (s. XIII) [17, 82]. No hi manca el *Liber Sextus* glossat [83] i el *Liber Clementinarum* també amb glosses [84]. El *Sisè* i les *Clementines* les posseïa també en un volum [112]. De les *Clementines* posseïa un volum amb comentaris de diversos autors [86]. No hi mancava a la seva biblioteca la *Novella* o comentaris a les *Decretals* de Joan Andreu o Giovanni d'Andrea (1270-1348), en tres volums [61]. D'aquest mateix autor, la *Novella super Sexto* o el seu comentari sobre el llibre *Sisè* de les *Decretals* [62] i els comentaris a les *Clementines* o *Apparatus super Clementinis* [26]. D'Henricus de Segusia, dit l'Ostiensis (+ 1270), posseïa la seva *Summa super Decretalibus* [33]. Del papa Innocenci IV, Sinibaldo Fieschi (c. 1190-1252), el molt divulgat *Apparatus in quinque libros Decretalium* o *Lectura super Decretalibus* [15]. De Guido da Baisio, conegut amb el nom d'Archidiaconus (s. XIII-1313), el *Rosari* o *Rosarium super Decreto* [118]. De Guillem Duran o Guilhem Duran, conegut amb el nom de Speculator (+ 1296), el *Repertorium Speculatoris* [113], obra comentada per Joan Andreu en *Additiones super Speculatorem* [34]. De Guillaume de Mandagout, dit Mandagotus o Mandagot (s. XIII-1321), la *Summa electionis* o *Super Tractu electionis* [57]. De Dino da Mugello (s. XIII-1320), posseïa la molt divulgada *De regulis iuris* [45]. En la biblioteca de Francesc de Blanes trobem un *Col·lectari*, o bé *Collectarium Iuris Canonici* del francès Iohannes Gaufridus (+ 1360), obra que li va donar el nom a l'autor [24].¹⁸ Del milanès Iohannes de Lignano (1320-1383), posseïa *De censura ecclesiastica* [23].¹⁹ Del bretó Henri Bohic, Henricus de Bohic o Boick (+ 1350), posseïa la *Lectura super Decretalibus*, en dos volums [85]. Per últim, Francesc de Blanes posseïa *Usatges e constitucions de Barchinona* [12] i unes *Constitutiones Terrachone* [69].

18. En aquesta obra l'autor recull i classifica els textos susceptibles de facilitar la intel·ligència de les lleis eclesiàstiques. Els textos són presos de la Sagrada Escriptura, de Sant Tomàs, del Dret Romà i, sobretot, del que ell anomena "leges canonizate". Segueix el pla de les *Decretals* de Gregori IX i s'inspira metodològicament en els grans canonistes del segle XIII: Ostienis, Innocenci IV, Guillem Durand, etc.

19. Iohannes de Lignano ha estat considerat com el creador de la doctrina jurídica de la guerra i un precursor del dret internacional públic.

TEOLOGIA I MORAL

Les obres de Teologia i de Moral constitueixen una part importantíssima de la biblioteca de Francesc de Blanes, algunes de les quals pertanyen a l'època patristica o als primers segles del Cristianisme. De Lactanci (c. 260-c. 325), escriptor llatí convertit al cristianisme, posseïa el *De ira Dei* [70].²⁰ De Sant Agustí (354-430), posseïa el *De civitate Dei* [7]. De Joan Cassià (c. 360-c. 430/5), les conegudes i monàstiques *Collationes Sanctorum Patrum* [10]. De Boeci (c. 480-524/5), en un volum, la molt popular a l'època medieval *De consolatione philosophiae* i també l'obra atribuïda a Boeci (en realitat és del segle XII) *De scholarium disciplina* o *De scholastica disciplina* [119]. Afegim aquí el conegut comentari del dominicà Nicholaus Trevet (+ 1330) al *De consolatione* de Boeci [91]. De Cassiodor (490-580), hom troba el *Variarum libri duodecim* o simplement *Variarum* [97].²¹ Del papa Gregori el Gran (540-604), trobem dos exemplars de l'obra molt popular a l'època medieval *Moralia super Iob* o comentari al llibre de Job [80, 121] i el *Pastorale* o *Regulae pastoralis liber* [71], complement del *Moralia*. També posseïa de Gregori el Gran el també molt llegit a l'època medieval *Liber dialogorum* [40]. D'Isidor de Sevilla (c. 560-636), Francesc de Blanes posseïa les *Etimologies* [38], i el *De summo bono* o *Libri tres Sententiarum* [100].²² Per últim, d'aquesta primera època hom troba de Sant Ildefons de Toledo (+ 667) *De laudibus Virginis* [37].²³

Ja de l'època escolàstica, Francesc de Blanes posseïa algunes obres de Sant Bernat (1090-1153), sense que hom en digui els títols [93]. Del Mestre de les Sentències, Pere Llombard o Pietro Lombardo (1095-1160), *Liber sive Textus Sententiarum* [89], del qual no falten comentaris com *Lectura trium doctorum super libro Sententiarum*, dels quals no se'n diu el nom [89]. D'Alanus de Insulis o Alain de Lille (114/29-1203) posseïa, en un volum, l'obra *De planctu naturae*, escrita contra la corrupció dels costums a la manera de Boeci, i l'*Anticlaudianus*, en defensa de les arts liberals [72], i un comentari a aquest titulat *Glosa super Anticlaudianum* [53]. D'Hug de Sant Víctor (1096-1141), el *De sacramentis* [35].²⁴

20. En aquesta obra Lactanci fa veure que Déu és summament just: premia els bons i castiga amb penes els dolents. Vegeu PL 7, cols. 79-148.

21. Es tracta de cartes escrites per Cassiodor per al rei Teodoric amb referències de decrets i edictes imperials sobre contingut divers.

22. El títol *De summo bono* és degut a l'incipit de l'obra : « Summum bonum Deus est... ». Vegeu PL 83, col. 537.

23. Aquesta obra és coneguda amb títols diversos: *De illibata Beatae Mariae*, *Libellus de virginitate Sanctae Mariae contra tres infideles*, *De virginitate perpetua Sanctae Mariae adversus tres infideles liber unicus*. El tema central és el de la virginitat de Maria "ante partum et post partum". Vegeu PL 96, cols. 53-110.

24. És l'obra més important de Hug de Sant Víctor. Es tracta d'una de les síntesis teològiques més vigoroses del segle XI.

Les obres de Sant Tomàs d'Aquino (1225-1274) són diverses : la *Summa Theologiae* [8]. I d'aquesta en volums diversos: la *Prima Secundae* [66], la *Secunda Secundae* [22], el *Quartus* o la quarta part de la *Summa* [21]. També de Sant Tomàs d'Aquino, el *De veritate* [107] i una *Spica quaestionum Beati Thomae*, de la qual desconeixem el compilador [63]. En la Biblioteca de Francesc de Blanes hi havia també el *De eruditione principum* [103], atribuït a Tomàs d'Aquino, sent el seu autor Guillaume Péraut o Peyraud (s. XIII-1260/75).²⁵

Té un gran significat la possessió del *Policraticus* de Joan de Salisbury (1115/20-1180), amb el títol llarg de *Policraticus sive de nugis curialium et vestigiis philosophorum* [13].²⁶ Francesc de Blanes posseïa també *Stimulus amoris*, obra atribuïda a Sant Bonaventura (1218-1274), però que sembla ser de Jacobus Mediolanensis o Jacopo Capelli (s. XIII) [109]. Destaquem la presència en aquesta biblioteca de l'obra *Patriarcha* o *Tractatus Patriarchae*, és a dir, el *Tractatus brevis de articulis fidei* de Joan d'Aragó (1301-1334), fill de Jaume II, que tingué el títol de Patriarca d'Alexandria (a. 1328) [19].²⁷ De Guillelmus de Monte Lauduno o Guillaume de Montlaurun (+ 1343), hom troba el *Sacramentale* [25], obra molt útil als canonistes sobre matèries teològiques relatives als sagraments.

Tema molt popular a l'època medieval era el de la misèria de la condició humana físicament i moral. Aquest tema, tractat de manera molt realista, el trobem en l'obra *Lotarius*, és a dir, en el *De miseria humanae conditionis* o *De contemptu mundi* de Lotari de Segni (1160-1216), el papa Innocenci III [50]. D'Albertano de Brescia (c. 1190-c. 1250), Francesc de Blanes posseïa el *Liber consolationis et consilii* [75], llibre didàctic i moral. Del framenor Ubertino da Casale (c. 1259- c. 1329), el popular *De vita Christi* [115]. De Ludolf de Saxònia, dit el Cartoixà (+ p. 1340), també *De vita Christi* [29]. Pel que fa al gènere hagiogràfic, hom troba *Speculum Sanctorum* o *Speculum Sanctorale* del frare predicador Bernardus Guido, Gui de la Guyenne, que tracta de les festes del Senyor i de les vides dels sants durant l'any [30]. Del benedictí Pierre Bersuire o Petrus Berchorii (c. 1290-1362), Francesc de Blanes posseïa la primera part del *Reductorium morale*, dit també *Dictionarium morale*, obra per a ús dels predicadors, que conté informació moralitzant sobre les propietats de la natura [20]. Posseïa també dos exemplars del *Liber de moralitatibus*, atribuït al dominicà Thomas Walleys o Thomas Anglicus (+ c. 1294) [48, 68]. En aquesta biblioteca es trobaven tres volums dedicats al tema dels vicis i les vir-

25. Vegeu A. DONDAINE, *Guillaume Peyraud. Vie et oeuvres*, dins <<Archivum Fratrum Praedicatorum>>, 18 (1948), pàgs. 220-232.

26. Vegeu J. HERNANDO, *Tiranía i poder (Joan de Salibury. Polycraticus, 1159)*, dins M.B. ESCOLA, *Idees de poder*, INEHCA, Barcelona, 2000, pàgs. 95-124.

27. El títol complet de l'obra ens diu el contingut: *Tractatus brevis de articulis fidei, sacramentis ecclesiae, praeceptis decalogi, virtutibus et vitiis compositus ex doctorum sententiis pro informatione simplicium clericorum*.

tuts. Dos volums [117, 131] contienien la *Summa Aurea de vitiis et virtutibus* del dominicà Guillaume Pérault (+1271). El tercer porta tan sols el títol *De virtutibus* [73]. De tema també exemplaritzant és l'obra del framenor Jean de Galles, Ioahannes Gallensis (c. +1303), *Compendium de vitis illustrium philosophorum* [123]. Per a ús del predicador és l'obra inventariada amb el títol *Distinctiones Mauricii* [122], que correspon a la *Summa distinctionum in sacris scripturis* del framenor Maurice de Provins, Mauricius Hibernicus seu Pruviniensis (s. XIII-XIV).

Es trobava també a la seva biblioteca el *Llibre dels àngels*, inventariat *Liber angelorum* [11], del framenor Francesc Eiximenis (c. 1327-1409). I del dominicà Nicolau Eimeric (1320-1399), l'*Elucidarius Elucidarii* [56], obra escrita per a corregir l'obra *Elucidarium* d'Honorí d'Autun, Honorius Augustudunensis (c. 1090-1152).²⁸

Una part important de la biblioteca del bisbe Francesc de Blanes està dedicada als llibres de sermons o sermonaris. De Iacobus de Voragine o Jacopo da Varazze (c. 1228-1298), trobem un volum amb el títol *Sermons de Voratges* [5] i el conegut *Sermones dominicales Voraginis* [88]. Tenia també un sermonari titulat *Abiciamus*, perquè aquesta paraula, la primera d'aquest sermonari, i d'altres col·leccions, era l'incipit que esdevingué el títol [96]. Posseïa també un volum amb sermons del ja esmentat papa Innocenci III [27], del papa Climent VI, el llimosí Pèire Roger de Beaufort (1291-1352), i diversos volums amb sermons sense cap altra especificació [44, 47, 54, 74, 78, 102, 105, 106, 108, 110, 125, 126].

CLASSICS

De l'època clàssica trobem diverses obres de Cicerò (106-43) en un volum: *Rethorica nova*, *Liber de Paradoxis*, *Liber de Senectute*, *De amicitia*, *De officiis* [67]. D'Ovidi (43 aC-18 pC), un *Ovidius* sense especificar res més [51] i *Letres de Ovidi*, és a dir, les *Epistolae* o *Heroides* [76]. De Luci Anneu Sèneca, el Vell o el Rètor (S. I aC-c. 37 pC), les *Declamacions* o *Declamationes*, obra d'argument històric o mitològic, comentada per l'esmentat Nicolau Trevet [43]. De Luci Anneu Sèneca, fill de l'anterior, les obres del qual varen ser molt populars a l'època medieval (4 aC-65 pC), l'escrivent tan sols ens diu "opera multa" [94]. De Valeri Màxim (s. I aC-s. I dC), el *Factorum ac dictorum memorabilium libri novem*, conegut amb el nom de l'autor *Valerius Maximus* o *Valeri Màxim* [120]. Per últim, posem aquí l'obra del Ps.-Aristòtil *De secretis secretorum* [52].

28. L'*Elucidarium sive Dialogus de summa totius christianae theologiae* d'Honorí d'Autun està dividida en tres parts: *De Christo*, *De Ecclesia*, *De futura vita*.

29. És un poema en versos hexàmetres en nou llibres en què Alain de Lille defensa les arts liberals contra *In Rufinum* de Claudià.

GRAMÀTICA, RETÒRICA

Francesc de Blanes posseïa obres com un comentari a la *Retorica Nova* de Ciceró, *Lectura super nova Retorica Tulli* [60]. Una *Glosa super Anticlaudianum*, ja esmentada, que podria ser el comentari de Radulf de Longchamp (+1216) o el de Guillaume d'Auxerre (+1231) a l'*Anticlaudianus* d'Alain de Lille, Alanus de Insulis (1114/29-1203), obra en defensa de les arts liberals [53].²⁹ Francesc de Blanes també posseïa el *Catholicon* o *Summa grammaticalis quae vocatur Catholicon* de Iohannes Balbus Ianuensis, Giovanni Balbi da Genova (+1298), obra centrada en el Trivium [79]. També l'obra *Glosa Valerii Fratris Dionisii*, és a dir, el *Commentarium in Valerium Maximum* de Dionigi di Burgo San Sepolcro (+ 1342) [127]. Posem aquí una obra entre la moral i la literatura deguda a Giovanni Boccaccio (1313-1375), *De casibus virorum illustrium*, compil·lació d'anècdotes històriques des d'Adam fins al duc d'Atenes, narrades amb intenció moral. Posseïa també un volum de poesia [95], un volum amb lletres reials, potser un formulari pertanyent al gènere *ars dictandi* [111], i un altre de cant [87].

HISTÒRIA I HAGIOGRAFIA

Francesc de Blanes tenia a la seva biblioteca l'obra *Martiniana*, és a dir, la *Cronica romanorum pontificum atque imperatorum Romanorum* del dominicà Martinus Polonus, Martin de Tropau (+ 1278), un compendi històric molt divulgat a l'Època Medieval [42]. Posseïa també l'obra *Liber gestorum Karoli a Turpino editus*, una història fabulosa de la vida de Carlemany, molt popular també, atribuïda al monjo Iohannes Turpinus, després arquebisbe de Reims (+ c. 794) [54]. També hi havia a la seva biblioteca una altra obra molt divulgada: *Historiae Scolasticae* de Petrus Comestor (+ 1198) [65]. De Guido delle Colonne (s. XIII), hom troba a la seva biblioteca la *Historia destructionis Troiae*, també molt divulgada, dita a l'inventari *Troia* [77], no sabem si en la traducció catalana deguda a Jaume Conesa (c. 1320-1390). Disposava també d'unes *Cròniques de Sicília* [98]. Hi havia també a la seva biblioteca l'obra *Gesta Alexandri Magni regis*, que podria ser o bé *Historiae Alexandri Magni Macedonis* de l'escriptor llatí del segle I Quintus Curcius Rufus, obra molt llegida a l'Època Medieval, o bé la popularíssima *Alexandreis* o *De rebus gestis Alexandri Magni* de Gauthier de Châtillon (c. 1160-1202). Per últim, com a tantes biblioteques medievals, no hi podia faltar l'obra *Flores Sanctorum* de Iacobus de Voragine, Jacopo da Varazze (c. 1228-1298) [90]. I també, el *Speculum Sanctorale* de Bernardus Guidonis, dominicà (1260-1331), sobre les festes del Senyor i les vides dels sants [30].

CIÈNCIA

Francesc de Blanes posseïa el primer llibre del *Liber Canonis Medicinæ* d'Avicenna (980-1037).

APÈNDIX DOCUMENTAL

1410, febrer, 17. Barcelona

Inventari dels llibres de Francesc de Blanes, bisbe de Barcelona (1409-1410), objecte del ius spoli papal. Consta el preu estimat dels llibres. Gabriel Canyelles, notari públic de la ciutat de Barcelona, validà l'inventari.

ACB, *Marmessories de la Caritat*, 1300-1888 : *Liber manumissorie reverendi domini Francisci, episcopi*, 1410 febrer 17, fol. 1r-28v.

[fol. 1r.]

Liber manumissorie reverendi domini Francisci episcopi*.

Cepit exordium presens inventarium de bonis domini Francisci de Blanis, bone memorie episcopi Barchinone, die lune, XVII^a febroarii, anno M^o CCCC^o decimo predicto.

[..]

Die martis, XVIII, die febroarii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o decimo predicto.

[..]

[fol. 8r.]

[1] Item, un *Missalet*, poch, romà ab les^a sumitats de les cartes daurades, ab cuberta de drap de li prim, ab diversos brots d'or e de seda, ab dos tancadors d'argent

* Els accidents del text manuscrit (ratllats, escrits als marges, interlineats, errors de text, repeticions, etc.) els indiquem dins el text amb una lletra en superíndex (a, b, c, d, e ...). Hom els pot trobar en notes plegades al final de l'Apèndix documental

daurat. E ha en lo començament un coern de pergami nou scrit. E comença la rúbrica del dit coern *Oracio beati Augustini dicenda a sacerdote antequam missam celebret*. E comença lo negra *Summe sacerdos*. Item, lo començament del dit missal, après lo coern, comença: *Incipit ordo Missalis*. E en la fi ha un coern nou, lo qual feneix *pueripera alleluja*.

Item una cuberta sobrerera de li del dit *Missal*.

[..]

[fol. 9v.]

[2] Item, un libre escrit en pergamins a dos corendells ab posts cubertes de cuyr grog sens gafets appellat *Vicenna*. E comença la rúbrica *Liber canonis primus quem princeps Aboali Abincenni de medicina edidit*. E comença lo negre *In primis Deo gracias agemus*. E feneix lo dit libre *confert enim ad colorem capitis et oculorum et ad tinnitum aurium*. E la derrera sposició de vocables del lib[...].³⁰

[fol. 11r.]

[3] Item, un *Breviari* poch del^b bisbat de Gerona, lo preu del qual és XX florins. E lo dit mossem Guillem Mariner bestrach del seu IIII florins.

[fol. 11v.]

[4] Item, un libre appellat test de *Decretals*, de poca forma, scrit en pergamins, sens cubertes, de poca valor.

[5] Item, un libre appellat *Sermons de Voratges*, scrit en pergamins a dos colandells, ab cubertes engrutades vermelles.³¹

Fuit extimatus.....ad duos florenos.

Fuit traditus fratri venerabili Jaufrido de Blanis^d.

[fol. 21r.]

Die martis, XXV^a die febroarii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o decimo, fuit inventus infrascriptus liber per nos dictos manumissores et per me Francischum

30. AVICENNA IBN SINA (980-1037), *Liber canonis medicinae*.

31. JACOBUS DE VARAGINE, Jacopo de Varazze (c. 1228-1298), *Sermones*.

Janerii, rectorem ecclesie parrochialis de Onda diocesis Detursensis, nomine et pro parte Camere Apostolice intervenientem, intus sacristiam Sedis Barchinone.

[6] Primo, un libre appellat *Biblie*, en gran volum, scrit en pergaminis a colandells,^c ab posts cubertes de cuyro vermell enpremtades, ab IIII forts bells tancadors d'argent sobredaurats ab smalt blau, en lo qual esmalt havia letres daurades, ço és, en los dos *Ihesus*, en l'altros dos *Christus*, clavats en parxe de seda blancha ab alguns brots de sede verde e d'aur, e al cap de cada tancador havia un cordonet de seda vermella ab dos flochs. E feneix en la I^a fulla *de discipulo*. E comença en lo primer colendell de la segona fulla *plus in deserto fonte ecclesie*. E feneix^f in penultimo foleo *infirmittates eorum*. E comença en la^g derrera fulla *unphir infirmus vel infirmitas*.

Die lune, tertia die marcii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o decimo, fuerunt inventa bona sequencia intus sacristiam Sedis Barchinone inventariata per dictos manumissores et dictum Francischum Janerii, rectorem parrochialis ecclesie d'Onda diocesis Detursensis, nomine Camere Apostolice intervenientem. Et fuerunt extimati infrascripti libri^h dicta eadem die per honorabilem Andream Bertrandi, magistrum in theologia.

[7] Primo, un libre appellat *Augustinus, De Civitate Dei*, scrit en pergamins a dos colandellsⁱ post tabulamⁱ. Et incipit in secundo foleo *animus non facile*. Et in penultimo foleo incipit *spiritualis corporis*.³²

Fuit extimatus XV fl.

[8] Item, un altro libre appellat *Summa Theologie Beati Thome*. Incipit in secundo foleo *solum in pluribus*. Et incipit in penultimo folio *cum ymago*.

Fuit extimatus per proxime nominatos..... VI fl.

[9] Item, un altre libre^k scrit en paper appellat *Constituciones*, lo qual era, segons que's dix, de Francesch Loral, prevera. Et fuit sibi traditus.

[10] Item, un altro libret en paper appellat^l *Collaciones Cassiani*. Et incipit in secundo foleo *eorum propositum*. Et in penultimo folio *alium comodum*.³³

Et fuit extimatus per proxime nominatos..... VIII fl.

32. AUGUSTINUS, ST., Sant Agustí (354-430).

33. IOHANNES CASSIANUS, Joan Cassià (c. 360/5-430/5), *Collationes Sanctorum Patrum*.

[11] Item, un altro libre scrit en paper, quintarnat en^m pergamins, appellat *Liber angelorum*. E comença in secundo folio *no devem*. Etⁿ incipit in penultimo folio *notifich te*.³⁴

Et fuit extimatus per proxime nominatos..... V fl.
Fuit legatus fratri Vitali de Blanis, monaco monasterii Sanctarum Crucum^o.

[12] Item, un altro libre scrit en pergamins appellat *Usatges e Constitucions de Barchinona*. Et incipit in secundo folio *honorem*. Et incipit in penultimo folio *quod testem socium*. Lo qual era scrit de diverses mans.

Fuit extimatus per proxime nominatos XXV fl.

[13] Item, un altro libre escrit en pergamins appellat *Policraticum*. Et incipit in secundo folio^o *ope tufantes*. Et incipit in penultimo folio *dileccionis utrius*.³⁵

Fo^o extimatus per predictos..... XXV fl.

[14] Item, un altro libre scrit en pergamins appellat *Postilla super Job*. Et incipit in secundo folio *gracismo multipliciter accipitur*. Et incipit in penultimo folio *quantum ad illud*.³⁶

Et fuit extimatus per proxime nominatos X fl.

[15] Item, un altro libre,^r scrit en pergamins, appellat *Innocent*. Et incipit in secundo folio^s *ad singulos pertinet*. Et incipit in penultimo folio *Est transmissa*.³⁷

Fuit extimatus per predictos..... XII fl.

[16] Item, un altro libre scrit en pergamins appellat *Sermons domini Climentis VI*. Et incipit in secundo folio *ad septem neccessitates*. Et incipit in penultimo folio *paratorem hereticum*.³⁸

Fuit extimatus per predictos..... VI fl.

[fol. 22r]

34. FRANCESC EIXIMENIS, OM, (c. 1327-1409), *Llibre dels àngels*.

35. IOHANNES DE SALIBURY, Joan de Salisbury (115/20-1180), *Policraticus sive de nugis curialium et vestigiis philosophorum*.

36. Comentari al llibre de Job de Tomàs d'Aquino.

37. INNOCENTIUS IV, Sinibaldo Fieschi (c. 1190-1252), *Lectura super Decretalibus o Apparatus in quinque libros Decretalium*.

38. CLEMENS VI (1291-1352; papa d'Avinyó 1342-1352). Llimosí, de nom Pèire Roger de Beaufort, acullí Jaume II de Mallorca en ser desposseït de la corona l'any 1344. De la seva activitat com a predicador es conserven 90 sermons.

[17] Item, un altro libre scrit en pergamins appellat *Decretals*. Et incipit in secundo folio in textu *cepcionem babtismi*. Et in glosa *adeo*. Et incipit in penultimo folio in textu *duceret*. Et in glosa *nota quod*.

Et fuit extimatus per proxime nominatos VII fl.

[18] Item, un altro libre appellat *Decret*, modici valoris, scrit en pergamins. Et incipit in secundo folio in textu *sortem Domini vocati*. Et in glosis *parag. primo que sonat*.

Et fuit extimatus per proxime nominatos X fl.

[19] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Patriarcha*. Et incipit in secundo folio *miamine*. Et incipit in penultimo folio *manit eum*.³⁹

Et fuit extimatus per predictos XX fl.

[20] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Una part del diccionari*, que era la primera part. Et incipit in secundo folio *assumt a sacerdocium*. Et incipit in penultimo folio *semper solent*.⁴⁰

Et fuit extimatus per predictos [...] ^u

[21] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Quartus Beati Thome*.⁴¹ Et incipit in secundo folio *nosticum*.^v Et incipit in penultimo folio *cognicionis*.⁴²

Fuit extimatus per predictos VIII fl.

[22] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Secunda Secunde Sancti Thome*. Et incipit in secundo folio *de Deo potest aliquis*. Et incipit in penultimo folio *eciam ordinetur*.⁴³

Et fuit extimatus per predictos XVIII fl.

[23] Item, un altro libre,^w scrit en paper,^x appellat *De censura ecclesiastica Iohannis de Linyano*. Et incipit in secundo folio *circa secundum*. Et incipit in penultimo folio *sed non contra*.⁴⁴

39. JOAN D'ARAGÓ (1301-1334), *Tractatus brevis de articulis fidei, sacramentis ecclesie, preceptis decalogi, virtutibus et vitiis ex doctorum sententiis pro informatione simplicium clericorum*. Conegut amb el títol *Tractatus Patriarchae* per haver estat patriarca d'Alexandria.

40. PETRUS BERCHORIUS, Pierre Bersuire, OFM i OSB (c. 1290-1362), *Dictionarium seu Repertorium morale*. És un diccionari en ordre alfabètic per a ús dels predicadors.

41. Vegeu l'ítem n. 8.

42. THOMAS DE AQUINO, Tomaso d'Aquino (1225-1274), *Summa Theologica*.

43. Vegeu l'ítem n. 8.

44. IOHANNES DE LIGNANO (1320-1383), *De censura ecclesiastica*.

Et fuit extimatus per predictos V fl.

[24] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Collectari*. Et incipit in secundo folio *evidenti*. Et incipit^z in penultimo folio *fuerit dictum*.⁴⁵

Et fuit extimatus per proxime dictos LX fl.

[25] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat supra^{ab} *Sacramentale domini Guillelmi de Monte*. Et incipit in secundo folio *consultacioni*. Et incipit in penultimo folio *facit ad questionem*.⁴⁶

Fuit extimatus per predictos VI fl.

[26] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Clementines*, cum apparatu domini Andree. Et incipit in secundo folio in textu *tis et studio*. Et in glosis *humanitatem*. Et incipit in penultimo folio in textu *Clemens quintus*.^{ac} Et in glosis *Innocencius et Hostiensis tenent*.⁴⁷

Fuit extimatus per proxime nominatos XII fl.

[27] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Sermones Innocencii pape tercii*. Et incipit in secundo folio *in Iacob*. Et incipit in penultimo folio *grandinis*.⁴⁸

Fuit extimatus per predictos V fl.

[28] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat *Codi*. Et incipit in secundo folio in textu *operis continuacionem*. Et in glosis *quesivit*.^{ad} Et incipit in penultimo folio in textu *mit capitale*. Et in glosis *sine insse*.

Fuit extimatus per proxime nominatos X fl.

[29] Item, un libre, scrit en pergamins, en XIX coerns,^{ac} appellat *De* [fol. 23r.] *vita Christi*. Et incipit in secundo folio *oracionis sermo*. Et incipit in penultimo folio *cant quinque*.⁴⁹

Fuit extimatus per predictos ad IIII fl.

45. IOHANNES GAUFRIDI (+ c. 1360), *Collectorium dubiorum iuris*. Era conegut amb el nom *Collectorius*.

46. GUILLELMUS DE MONTE LAUDUNO, Guillaume de Montlaurzun (+ 1343), *Sacramentale*. Obra que facilitava als canonistes el coneixement de matèries teològiques que es referien als sagraments

47. IOHANNES ANDREE, Giovanni d'Andrea, Joan Andreu (1270-1348), *Apparatus super Clementinis*.

48. INNOCENTIUS III (1160- 1216; papa 1198-1216). De nom Lotario di Segni. El seu prenom Lotarius o Lotari serveix per a designar la seva autoria d'algunes obres.

49. LUDOLPHUS SAXO, Ludolf de Saxònia, El Cartoixà (+ c.1340), *De vita Christi*.

[30] Item, alguns coherens escrits en pergamins de la darrera part *Speculi sanctorum*. Et incipit^{af} [...].⁵⁰

[31] Item,^{ag} III sisterns escrits en paper de forma major.

Item, foren atrobats en un cofre palós^{ah} enlaunat poquet, qui era dalt en la sacristia, los libres següents :

[32] Primo, un libre escrit en pergamins a colondells,^{ai} lo qual són tres libres appellats *Nicholau de Lira*. E comença lo primer libre in secundo foleo *suo modo*. Et incipit in penultimo foleo eiusdem libri *chasse Evangelium*.^{aj} Item, lo segon libre comença in^{ak} secundo foleo *artificiali sicut*. Et incipit in penultimo foleo *scia de libertate*. Item, lo tercer libre comença in secundo foleo *et Christus sit hic*. Et in penultimo folio incipit *trinus et unus*.⁵¹
Fuerunt extimati dicti tres libri sive volumina per predictos..... CCCL fl.

[33] Item un altro libre, escrit in pergamins, appellat *Summa Hostiensis*. Et incipit in secundo foleo *tum item*. Et incipit^{al} in penultimo foleo *contractibus hereticorum*.⁵²
Fuit extimatus per predictos XXV fl.

[34] Item, un altro libre appellat *Addiciones del Speculador*, escrit en pergamins. Et incipit in secundo foleo *nota decimonona que*. Et incipit in penultimo foleo *incumbit*.⁵³
Fuit extimatus per predictos XXX fl.

[fol. 24r.]

[35] Item, un altro libre, escrit en pergamins, appellat *Ugo, De sacramentis*. Et incipit in secundo foleo *alia racio*. Et incipit in penultimo *pore paciatur*.⁵⁴
Et fuit extimatus per predictos VI fl.

50. BERNARDUS GUIDONIS, OP, (1260-1331), *Speculum Sanctorale*. Obra sobre les festes del Señor i les vides dels Sants.

51. NICHOLAUS DE LIRA, Nicolau de Lyre (1274-1349), *Postilla super Biblia*.

52. OSTIENSIS, Enricus de Segusio, Enrico da Susa (c. 1200-1272), *Summa super Decretalibus*.

53. IOHANNES ANDREE, Giovanni d'Andrea, Joan Andreu (1270-1348), *Additiones super Speculatorem* o *Additiones ad Speculum Guillelmi Durandi*.

54. HUGO DE SANCTO VICTORE, Hug de Sant Víctor (1096-1141), *De sacramentis ecclesiae sive De sacramentis christianae fidei*.

[36] Item, un altro libre, scrit en pergamins, vocatus *Pontificale*. Et incipit in secundo folio *Deus qui*. Et incipit in penultimo folio *et beata facias*.
Et fuit extimatus per prenomatos V fl.

[37] Item, un altro libre, scrit en pergamins, appellat^{am} *Ildefonsus, De laudibus virginis Marie*. Et incipit in secundo folio *misteriis adversatur*. Et in penultimo folio incipit *et quomodo*.⁵⁵
Fuit extimatus IIII fl.

[38] Item, un altre libre, scrit en pergamins, appellat *Ysodorus*^{an}, *Ethimologiarum*. Et incipit in secundo folio *musico* Et in penultimo folio incipit *de reliquis*.⁵⁶
Fuit extimatus adduodecim florenos

[39] Item, un libre poquet^{no}, en pergamins, *Super visionibus Danielis*.^{ap} Et incipit in secundo folio *detur ab angelis*. Et incipit in penultimo *et Daniele*.
Extimatus fuit ad unum florenum

[40] Item, un libre en pergamins, petit, intitulat *Libre Dialogorum beati Gregorii*. Et incipit in secundo folio *michi ad memoriam*. Et in^{aq} penultimo folio incipit *debe-mus imitari*.⁵⁷
Fuit extimatus ad V^c fl.

[41] Item, un libre en paper^{ar} in quo continentur multi tractatus. Et incipit in secundo folio *cum in Deo*^{as} *omnia conspicient*. Et in penultimo folio incipit *bitur unguentarius*.
Fuit extimatus ad unum florenum

[42] Item, un libre en pergamins appellat *Martiniana*. Et incipit in secundo folio *tempus quo*. Et in penultimo folio incipit *situ eius*.⁵⁸
Fuit extimatus ad^{at} quatuor florenos

55. ILDEFONSUS TOLETANUS, Ildefons de Toledo (+667). *De laudibus Virginis Marie* és el *Libellus de virginitate Sanctae Mariae contra tres infideles*.

56. ISIDORUS HISPALENSIS, Isidor de Sevilla (c. 560-636).

57. GREGORIUS MAGNUS, Gregori el Gran (540-604), *Dialogorum libri IV*.

58. MARTINUS POLONUS, Martin de Troppau, OP (+ 1278), *Cronica summorum pontificum atque imperatorum romanorum*. Compendi històric, mancat de sentit històric, però molt divulgat a l'Època Medieval.

[43] Item, alius liber in pergameni appellat^{au} *Declamations Seneca*. Incipit in secundo folio^{av} in textu et in glosa^{aw} *exigitis*. Et in penultimo folio incipit in textu *O fortum*. Et in glosa *iudicium*.⁵⁹

Fuit extimatus ad sex florenos

[44] Item, alius liber in pergamenis de sermonibus. Et incipit in secundo folio *te vel angeli*. Et in^{ax} penultimo folio incipit *temptacionem*.

Fuit extimatus ad duos florenos

[45] Item, alius liber appellat *Dinus, De regulis iuris* et pergamins.⁶⁰

Fuit extimatus ad duos^{ay} florenos

[46] Item, alius liber parvus in pergamenis^{az} sine nomine.

Fuit extimatus ad IIII^{ba} solidos

[47] Item, alius liber in papiro de sermonibus.

Fuit extimatus ad IIII^{or} solidos

[48] Item, alius liber in pergamenis appellat *Liber de moralitatibus*.⁶¹

Fuit extimatus ad unum florenum

[49] Item, alius liber in pergamenis appellat *Lectura trium doctorum super libro Sententiarum*.

Fuit extimatus ad duos florenos

[50] Item, alius liber in papiro intitulat *Lotarius*.⁶²

Fuit extimatus ad medium florenum

[fol. 24v.]

[51] Item, alius liber in pergameni^{bb} et videtur esse *Ovidius*, scriptus metricus.⁶³

Fuit extimatus ad medium florenum

59. LUCIUS ANNAEUS SENECA, Luci Anneu Sèneca, dit el *Vell* o el *Rètor* (s. I aC-c. 37 dC), *Declamationes*. Obra d'argument històric o mitològic, també anomenada *Suasoriae*.

60. DINUS DE MUGELLO, Dino da Mugello (s. XIII-1320), *De regulis iuris* o *Commentarium super titulo de regulis iuris*.

61. THOMAS ANGLICUS, Thomas Walleys, OP (+c. 1394), *Libellum per alphabetum intitulatum "De moralitatibus rerum"*. Vegeu l'ítem n. 77.

62. Es tracta de l'obra d'Innocenci III *De miseria humanae conditionis*. Vegeu l'ítem n. 27.

63. OVIDIUS, PUBLIUS OVIDIUS NASO, Ovidi (43 aC-18 dC). No s'especifica quina part de l'obra poètica conté aquesta obra.

- [52] Item, alius liber in pergamenno appellat *De secretis secretorum*.⁶⁴
Fuit extimatus ad unum florenum
- [53] Item, alius liber in papiro intitulus^{bc} *Glosa super Anticlaudianum*.⁶⁵
Fuit extimatus ad unum florenum
- [54] Item, alius liber in papiro appellat *Liber gestorum*^{bd} *Karoli*^{bc} *a Turpino editus*.⁶⁶
Fuit extimatus ad medium florenum
- [55] Item, alius liber in pergamenis, in quo erant alique *Constitutiones clericorum*.
Fuit extimatus ad..... tres solidos
- [56] Item, alius liber in papiro vocatus *Elucidarius Elucidarii magistri Nicholay Eymerici*.⁶⁷
Fuit extimatus ad tres solidos
- [57] Item, un *Mandagot* ab sa glosa in pergamenis.⁶⁸
Extimatus ad..... unum florenum
- [58] Item, un libre en pergamins intitulat *Postilla beati Thome super Iob*.⁶⁹
Fuit extimatus ad unum florenum
- [59] Item, un libre en paper^{bf} de sermonibus.
Fuit extimatus ad unum florenum
- [60] Item, alius liber in papiro intitulat^{bg} *Lectura super Nova Retorica Tulli*.⁷⁰
Fuit extimatus ad unum florenum

64. PS.-ARISTOTELES, *De secretis secretorum* o *Secreta* o *Secretum secretorum*

65. L'*Anticlaudianus* és una de les obres d'ALANUS DE INSULIS, Alain de Lille (1114/29-1203). És un poema en versos exàmetres en 9 llibres en què defensa les arts liberals contra *In Rufinum* de Claudià. Va ser molt llegida a l'Època Medieval. Va ser glossada pel seu deixeble Radulf de Longchamp (+ 1216) i per Guillaume d'Auxerre (+ 1231).

66. IOHANNES TURPINUS (+ 794), monjo i després arquebisbe de Reims, al qual hom atribuï fal·sament l'obra *De vita Caroli Magni*, molt popular a l'època medieval.

67. Nicolau Eimeric, OP (1320-1399), *Elucidarius Elucidarii*, escrit per a corregir l'obra d'Honorí d'Autun (c. 1090-1152), *Elucidarium sive dialogus de summa totius christianae theologiae*, dividida en tres parts: *De Christo*, *De Ecclesia*, *De futura vita*.

68. GUILLELMUS DE MANDAGOTO, Guillaume de Mandagot (s. XIII-1321), *Summa electionum* o *Super tractatu electionis*.

69. Vegeu l'ítem n. 14.

70. Comentari a la *Rethorica nova* o *Rethorica ad Herennium* del Ps.-Ciceró.

[fol. 25r.]

Item, un coffre encuyrat et ferrat, plen de libres, en lo qual foren trobats los libres següents:

[61] Primo, IIII volums de paper, los dos cubert de vermell e los dos de vert, appellats *Novella Iohannis Andree*.⁷¹

Foren extimats^{bh} adseptuaginta florenos

[62] Item, unus liber^{bi} in pergameno vocatus *Novella super Sexto*, de fort sutil letra.⁷²

Fuit extimatus addecem florenos

[63] Item, alius liber in pergameno vocatus *Spica questionum beati Thome* ab cubertes vermelles.^{bj}

Fuit extimatus ad V^c florenos

[64] Item, alius liber in pergameno intitulat *Labor reductorii moralis super Biblia*.⁷³

Fuit extimatus ad V^c florenos

[65] Item, alius liber in pergamenis ab cubertes vermelles^{bk} intitulat *Ystòries Scolàstiques*.⁷⁴

Fuit extimatus ad sex florenos

[66] Item, alius liber in pergamenis cubert de vermell intitulat *Prima secunde Sancti Thome*.⁷⁵

Fuit extimatus addecem florenos

[67] Item, alius liber in pergamenis^{bl} cubert de vert,^{bm} on són les obres següents: primo, *Rethorica nova Tulli*, *Liber de paradochiis*, *Liber de senectute*, *De amicitia* et *De officiis*.⁷⁶

71. IOHANNES ANDREE, Giovanni d'Andrea, Joan Andreu (1270-1348), *Novella super Decretalibus*.

72. Idem, *Novella super Sexto Decretalium*.

73. PETRUS BERCHORIUS, Pierre Bersuire (c. 1290-1362), *Reductorium morale*. Aquesta obra, veritable enciclopèdia per a ús dels predicadors, estava dividida en 16 parts, l'última de les quals porta el títol *Super totam Bibliam*. Per tant, l'ítem es refereix sols a aquesta part i no a tota l'obra.

74. PETRUS COMESTOR, Pere Comestor (+ 1198), *Historia Scolastica* o *Historiae Scolasticae* (PL 198, col. 1053-1722).

75. Vegeu l'ítem n. 8.

76. CICERO, MARCUS TULLIUS, Ciceró (106-43). En aquest volum es troben aplegades la *Rethorica nova* o *Rethorica ad Herennium* atribuïda a Ciceró, les *Paradoxae Stoicorum* o *De Paradoxis* i les molt citades a la Baixa Edat Mitjana *De senectute*, *De amicitia* i *De officiis*.

Fuit extimatus adVIII^{to} florenos

[68] Item, alius liber en pergamins intitulat *De moralitatibus secundum ordinem alphabeti*.⁷⁷

Et fuit extimatus adduos florenos

[fol. 25v.]

[69] Item, alius liber in pergamenis^{bn} intitulat *Constitutiones Terrachone* et alia opera.

Fuit extimatus adunum florenum

[70] Item, alius liber in papiro vocatus *Lactancius De ira Dei*.⁷⁸

Fuit extimatus adunum florenum

[71] Item, alius liber in pergamenis, parvus, cohoptus de virgilio, vocatus *Pastorale Sancti Gregorii*.⁷⁹

Fuit extimatus adunum florenum

[72] Item, alius liber in pergamenis vocatus, *Alanus, De plantu nature* et *Anticlaudianus*.⁸⁰

Fuit extimatus ad duos florenos

[73] Item, alius liber in pergamenis intitulat *De virtutibus*.⁸¹

Fuit extimatus adduos florenos

[74] Item, alius liber in pergamenis de sermonibus^{bo}, antiquus.

Fuit extimatus admedium florenum

[75] Item, alius liber in pergamenis, petit, poc,^{bp} vocatus *Liber consolacionis et concilii*.⁸²

77. THOMAS ANGLICUS, Thomas Walleys, OP (+ c. 1394), *Libellum per alphabetum intitulum "De moralitatibus rerum"*. Vegeu l'ítem n. 61.

78. LACTANTIUS, Lactanci (c. 260-c. 325), nom amb què és conegut l'escriptor llatí Luci Cecili Firmià, convertit al cristianisme. En el *De ira Dei* mostra que Déu és just en remunerar els bons i castigar els dolents.

79. És el *Regulae pastoralis liber* de Gregori el Gran, complement del seu *Moralia* o *Moralium libri sive Expositio in librum beati Iob*. Vegeu l'ítem n. 40 i 80.

80. ALANUS DE INSULIS, Alain de Lille (1114/29-1203), *De Planctu naturae*. Obra contra la corrupció dels costums a la manera de Boeci. Per a *Anticlaudianus* vegeu l'ítem n. 53.

81. Vegeu l'ítem n. 117.

82. ALBERTANUS BRIXIENSIS, Albertano da Brescia (c. 1190-c. 1250), *Liber consolationis et concilii sive Liber Melibei et Prudencie*. Llibre didàctic i moral.

Fuit extimatus admedium florenum

[76] Item, un libre poch^{bq} in pergamenis intitulat *Letres de Ovidi*.⁸³

Fuit extimatus adtres florenos

[77] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Troya*.⁸⁴

Fuit extimatus adV^e florenos

[78] Item, alius liber petit, en pergamins, de sermons.

Fuit extimatus ad^{br} tres solidos

[fol. 26r.]

Item, altre coffre encuyrat pelós e^{bs} enlautat, en lo qual foren trobats los libres següens :

[79] Primo, un libre appellat *Catholicon*, ab IIII gaffets, scrit en pergamins.⁸⁵

Fuit extimatus^{bt} ad sexaginta quinque florenos

[80] Item, alius liber in pergamenis vocatus *Moralia sancti Gregorii super Iob*.⁸⁶

Fuit extimatus^{bu} ad quadraginta florenos

[81] Item, alius liber appellat *Decret* en pergamins. Et incipit in secundo folio in textu *et arbiter*, in glosa *alienigenas*. Et in penultimo folio in textu incipit *magno bono*, et in glosa *tristicie*.

Fuit extimatus ad centum viginti florenos

[82] Item, unes *Decretals* en pergamins. Et incipit in secundo folio in textu *esse fateatur*, et in glosa *noli sic*. Et in penultimo folio incipit in textu *misisse*, et in glosa *te a canonicis*.

Fuit extimatus adcentum decem florenos

83. Es tracta de les *Epistolae* o *Heroides*, aplec de lletres fictícies d'enamorades mítiques i d'amants absents.

84. GUIDO DELLE COLONNE (s. XIII), *Historia destructionis Troiae*. Obra traduïda al català per Jaume Conesa (c. 1320-1390).

85. IOHANNES BALBUS IANUENSIS, Giovanni Balbi da Genova (+ 1298), *Summa grammaticalis quae vocatur Catholicon*. Glossari d'obres que van des de Donat a Isidor de Sevilla, d'Huguccio a Papias, del *Doctrinale* al *Graecismus*. Conté digressions morfològiques i sintàctiques i introdueix a l'etimologia de les paraules

86. Vegeu l'ítem n. 71.

[83] Item, un libre en pergamins appellat *Sisè*. Et incipit in secundo folio^{bv} in textu *et extra frequentata*, et in glosa *vide*.
Et fuit extimatus adXXV^e florenos

[84] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Clementines*. Et incipit in secundo foleo in textu *fuimus*, et in glosa *volumen*.
Fuit extimatus adXV florenos

[85] Item,^{bw} dos libres appellats^{bx} *Lectura Enrici super Decretalibus*.^{by} Et incipit primus in secundo folio *super glosa*. Et secundus incipit in secundo foleo *et que receperint*.⁸⁷
Fuit extimatus adcentum viginti florenos

[86] Item, un libre en pergamins appellat^{bz} *Lectura super Clementinis*. Et sunt plures doctores. Et incipit in secundo foleo *amor patris et filium*.
Fuit extimatus adviginti florenos
[fol. 26v.]

[87] Item, un libre en pergamins intitulat *Huius rudi Speculum*. Et ha-hi nota de cant.
Fuit extimatus adV^e florenos

[88] Item, alius liber in pergamenis cohopertis de aluda alba, vocatus *Sermones dominicales Voraginis*.⁸⁸
Fuit extimatus adIII^{or} florenos

[89] Item, alius liber in pergamenis appellat *Textus Sententiarum*.⁸⁹
Fuit extimatus adocto^{ca} florenos

[90] Item, un libre appellat *Flores sanctorum*⁹⁰ in pergamenis.^{cb}
Fuit extimatus adsex florenos

[91] Item, alius liber in pergamenis intitulat,^{cc} ab sa glosa de *Travet super Boeci*.⁹¹

87. HENRICUS DE BOHIC, Henri Bohic (s. XIV), *Lectura super Decretalibus*.

88. JACOBUS DE VORAGINE, Jacopo da Varazze. Vegeu la nota 31 a peu de pàgina.

89. PETRUS LOMBARDUS, Pietro Lombardo, Pere Llombard (1095-1160), *Liber sive textus sententiarum*.

90. JACOBUS DE VORAGINE, Jacopo da Varazze (c. 1228-1298).

91. NICHOLAUS TREVET, OP (+ 1330), *Expositio super Boethium De consolatione*. Nicolau Trevet va ser també el principal comentador de Sèneca. Féu comentaris també a obres de Titus Livi i Sant Agustí.

Extimatus adV^e florenos

[92] Item, una *Biblia* pochà en pergamins, pochà, cuberta de vermell.

Fuit extimatus adVI florenos

[93] Item,^{cd} quidam parvus liber in pergamento, in quo continentur^{ce} aliqua opera⁹² Beati Bernardi.^{cf}

Fuit extimatus ad unum florenum

Item, un coffre poch de cuyr de camí francès enlautat, on eren los libres següents:

[94] Primo, unus liber in pergamento^g intitulat in quo sunt multa opera Seneca.⁹³

Et fuit extimatus adIII^{or} florenos

[95] Item, alius liber in pergamenis intitulat *De poetes*,^{ch} cohoptus de vert.

Fuit extimatus ad II^{os} florenos

[96] Item, alius liber sermonis in pergamenis intitulat *Abicianus*.⁹⁴

Fuit extimatus ad II^{os} florenos

[fol. 27r.]

[97] Item, alius liber intitulat *Cassiodorus, Variarum* in pergamenis.⁹⁵

Extimatus ad^{ci}sex florenos

[98] Item, alius liber in pergamenis cohoptis de virnilio, intitulat *Cròniques de Sicília*.

Extimatus adduos florenos

[99] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Aurora*.⁹⁶

Fuit extimatus ad duos florenos

[100] Item, alius liber intitulat *Ysidorus, De Summo bono*, in pergamenis, de littera antiqua.⁹⁷

92. BERNARDUS CLARAEVALLENSIS, Bernat de Claraval (1090-1153).

93. LUCIUS ANNAEUS SENECA, Luci Anneu Sèneca (4 aC-65 pC), fill de L. A. Sèneca el Rètor.

94. Més aviat, *Abiciamus*. Es tracta de l'incipit d'un sermó de diverses col·leccions de sermons, la qual cosa va fer que l'incipit servís com a títol del llibre contenint sermons.

95. CASSIODORUS, Cassiodor (490-580), *De dictamine* o *Variarum libri duodecim*. Es tracta de cartes dirigides a Teodoric sobre matèries diverses amb referències de decrets i edictes imperials.

96. PETRUS DE RIGA (+ 1209), *Aurora sive Biblia metrificata*.

Extimatus adduos florenos

[101] Item, alius liber in pergamenis intitulus *Gesta Alaxandri magni regis*.⁹⁸

Extimatus adunum florenum

[102] Item, alius liber in pergamenis de sermonibus, cuber de vermell.⁹⁹

Extimatus adunum florenum

[103] Item, alius liber in papiro intitulat *De erudicione principum*.⁹⁹

Extimatus ad unum florenum

[104] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Postilla Isidrini super Epistolam ad Titum*.¹⁰⁰

Extimatus adV^e florenos.

[105] Item, unus liber de paper, de pocha forma, de sermons.

Extimatus ad^{ck}medium florenum

[106] Item, un libre de pergami, cubert de blanch, intitulat *Sermons*.

Extimatus admedium florenum

[107] Item, alter liber^{cl} in pergamenis intitulat *De veritate*.¹⁰¹

Extimatus ad..... unum florenum

[108] Item, alius liber de paper ab cubertes de pergami de sermons.

Extimat unum solidum

[fol. 27v.]

97. Es tracta de la obra *Libri III Sententiarum* d'ISIDOR DE SEVILLA (c. 560-636), coneguda amb el títol *De Summo Bono* perquè comença "Summum bonum Deus est" etc.

98. Podria ser l'obra *Historiae Alexandri Magni Macedonis* de QUINTUS CURCIUS RUFUS, Quint Curci Ruf (segle I), molt llegida a l'època medieval. I també l'*Alexandreis* (*De rebus gestis Alexandri Magni*) de GALTERIUS DE CASTILLONE, Gauthier de Châtillon (c. 1160-1202).

99. Obra atribuïda a Tomàs d'Aquino. El seu autor és GUILLELMUS PERALDUS, Guillaume Peyraud, OP, (s. XIII-1260/75).

100. IOHANNES DE HESDINO (+ 1378), *Postilla super Epistolam ad Titum*.

101. Obra de Tomàs d'Aquino.

[109] Item, un libre de^{cm} paper, cubert de blanch,^{cn} appellat *Stimulus amoris*.¹⁰²
Fuit extimatus admedium florenum

[110] Item, alius liber a paper, cubert de vermell, intitulat *Sermons ad Clare*.
Extimatus adduos florenos

[111] Item, alius liber in papiro. Són formes de letres reyalz.
Extimatus ad tres solidos

[112] Item, alius liber in pergamenis, poch, intitulat *Text de Sisè et Clementines*.^{co}
Extimatad unum florenum.

[113] Item, alter liber en pergamins, scrit a dos colondells,^{cp} intitulat *Speculator cum repertorio*.^{cq} Incipit in secundo folio *Autem ut*.¹⁰³
Extimatus ad XXXX florenos

Item altre coffre semblant del prop dit ple de libres :

[114] Primo, un libre en pergamins intitulat *Concordances de la Bíblia*.^{cr} Et incipit in secundo folio *runit insuper*.
Extimatus ad..... L florenos

[115] Item, alius liber in pergamenis et papiro intitulat *Ubertinus, De vita Christi*.¹⁰⁴
Extimatus adviginti florenos

[116] Item, alius liber en paper, cubertes^{cs} de blau, intitulat *Iohannes Bocacii, De casibus virorum illustrium*.¹⁰⁵
Extimatus adV^e florenos

102. Obra atribuïda a Sant Bonaventura. El seu autor sembla ser JACOBUS MEDIOLANENSIS, Jacopo Capelli, (s. XIII-s XIV).

103. GUILLELMUS DURANDI, SPECULATOR, Guilhem Duran (s. XIII-1296), *Repertorium Speclatoris*.

104. UBERTINUS CASALENSIS, Ubertino da Casale, OM (c. 1259-c. 1329), *Arbor vitae crucifixae Iesu o Vita Christi*.

105. IOHANNES BOCCACIUS, Giovanni Boccaccio (1313-1375). Humanista. El *De casibus virorum illustrium* és una compilació d'anècdotes històriques des d'Adam fins el duc d'Athenes, narrades amb intenció moral.

[117] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Summa Aurea de viciis*, cubert de blanch.¹⁰⁶

Extimat adX florenos.

[118] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Rosari*. Et incipit in secundo folio *Octuagesima secunda distinctione*.¹⁰⁷

Fuit extimatus adXL florenos

[fol. 28r.]

[119] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Boecius, De consolatione* et *De scholarium disciplina*,^{ct} cohoptertus de blanch.¹⁰⁸

Extimatus adV^e florenos

[120] Item, alius liber en pergamenis intitulat¹⁰⁹ *Valerius Maximus*.^{cu}

Fuit extimatus adIII^{or} florenos

[121] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Moralia beati Gregorii*.¹¹⁰

Extimatus adunum florenum

[122] Item, alius liber in pergamenis intitulat *Distincciones Mauricii*.¹¹¹

Extimat ad III^{or} florenos

[123] Item, alius liber in pergameno intitulat *Compendium*^{cv} *Iohannis Gallensis, De vitis illustrium philosophorum*.¹¹²

Extimatus ad duos florenos

106. GUILLELMUS PERALDUS LUGDUNENSIS, Guillaume P  rault, OP (+1271), *Summa aurea de vitiis et virtutibus*.

107. GUIDO DE BAYSIO, ARCHIDIACONUS, Guido da Baisio (s. XIII-1313), *Rosarium super Decreto*.

108. La primera obra   s la molt popular *De consolatione philosophiae* de BOECI (c. 480-524/5). El *De scholarium disciplina* o *De scholastica disciplina*   s una obra del segle XII atribu  da a Boeci.

109. VALERIUS MAXIMUS, Valeri M  xim (s. I aC-I dC), *De factis et dictis memorabilibus factorum* o *Factorum ac dictorum memorabilium libri novem*.

110. Vegeu l  tem n. 40, 71 i 80.

111. MAURICIUS PRUVINENSIS, Maurice de Provins, OM (s. XIII), *Distinctiones praedicabiles* o *Summa distinctionum in sacris scripturis*.

112. IOHANNES GALLENSIS, Jean de Galles, OM (+ c.1303), *Compendium de vitis illustrium philosophorum et de dictis moralibus*.

[124] Item, alius liber in papiro, in pergamenis, intitulat^{ew} *Concordances Iohannis Calderini de Biblia cum Decreto*.¹¹³

Extimatus adduos florenos

[125] Item, alius liber in papiro de sermonibus.

Extimatus adunum florenum^{cx}

[126] Item, alius liber de sermonibus similis priori.

Extimatus adaliud florenum

[127] Item, alius liber in papiro intitulat *Glosa Valerii fratris*¹¹⁴ *Dionisii*.^{cy}

Extimatus adtres florenos

[fol. 28v.]

Die martis, quarta die marci, anno a nativitate Domini [...] millesimo CCCC^o decimo.

[128] Item, un *Missal* bell ab tancadors d'argent ab les armes del bisba Ermengol de bona memòria. Et incipit in secundo folio *Domine misericordiam*. Et incipit in penultimo folio^{cz} *artifex ad*.

[129] Item, un *Pontifical* petit, portàtil, ab cuberta de vellut vermell ab tancadors d'argent daurats.

[130] Item, un *Breviari* petit^{da} et incipit in secundo folio *filiis celeratis*. Et incipit in penultimo *ad Mariam*. Ab tancadors sobredaurats ab armes del bisba Ermengol.

Die sabbati, VIII^a die febroarii, anno a nativitate Domini millesimo CCCC^o decimo.

[131] Item, un libre de poca forma scrit en pergamins appellat *Summa virtutum*. Et incipit in secundo folio *ubi tangitur*. Et incipit in penultimo *dis et secundo regum XV°*. Lo qual tenia en Leonart de Sos, lo qual era leuat per lo dit senyor a fra Jofre de Blanes.¹¹⁵
Fo stimat aVIII florins

113. IOHANNES CALDERINI, Giovanni Calderini (s. XIV), *Concordantie Biblie cum Iure Canonico*.

114. DIONYSIUS DE BURGO SANCTI SEPULCRI, Dionigi di Burgo San Sepolcro, OFH (+ 1342), *Commentarium in Valerium Maximum*.

115. Vegeu l'item n. 117.

[..]

NOTES

a. *Segueix ratllat* ca - b. *Segueix ratllat* of - c. *Segueix ratllat* la - d. Fuit traditus ... de Blanis *escrit al marge esquerre* - e. *Segueix ratllat* et finit primo foleo del discr - f. Feneix *interlineat i escrit damunt* começa *ratllat* - g. La, *al ms* lo - h. *Segueix ratllat* p - i. *Segueix ratllat* able - j. *Segueix ratllat* animus dum *facili* - k. *Segueix ratllat* appellat - l. *Segueix ratllat* Constituciones - m. en paper quintarnat en *interlineat* - n. *Segueix ratllat* finit in pen - o. Fuit legatus fratri Vitali de Blanis, monaco monasterii Sanctarum Crucum *escrit al marge esquerre* - p. *Segueix ratllat* o pis - q. Fo *sic al ms per* fuit - r. *Segueix ratllat* t - s. *Segueix ratllat* as - t. *Segueix ratllat* asa - u. Non fuit extimatus *escrit al marge esquerre* - v. *Segueix ratllat* cu - w. *Segueix ratllat* appella - x. *Segueix ratllat* pergaminis - y. *Segueix ratllat* ar - z. incipit *interlineat i escrit damunt* finit - ab. supra *interlineat* - ac. quintus *interlineat i escrit damunt* cultus *ratllat* - ad. Et in glosis quesivit *interlineat* - ae. *Segueix ratllat* et inc - af. *Segueix ratllat* in secundo foleo - ag. *Segueix ratllat* dos - ah. palós *interlineat* - ai. *Segueix ratllat* d - aj. *Segueix ratllat* e l'altro libre comença in secundo foleo - ak. *Segueix ratllat* p - al. *Segueix ratllat* sc - am. *Segueix ratllat* Anlifonsus - an. Isodorus, *sic al ms* - ao. *Segueix ratllat* app - ap. Super visionibus Danielis *interlineat i escrit damunt* appellat de sermons - aq. *Segueix ratllat* secundo foleo - ar. *Segueix ratllat* intitulat - as. *Segueix ratllat* et incipit - at. *Segueix ratllat* V - au. *Segueix ratllat* excl - av. Folio, *al ms* folo - aw. glosa *interlineat* - ax. *Segueix ratllat* secundo - ay. duos, *interlineat i escrit damunt* unum *ratllat* - az. *Segueix ratllat* appellat - ba. *Segueix ratllat* fl - bb. *Segueix ratllat* appellat - bc. *Segueix ratllat* de III^{or} artificibus - bd. *Segueix ratllat* Ral - be. *Segueix ratllat* ad - bf. *Segueix ratllat* intit - bg. *Segueix ratllat* R - bh. *Segueix ratllat* de - bi. *Segueix ratllat* ap - bj. cubertes vermelles *interlineat* - bk. ab cubertes vermelles *interlineat* - bl. *Segueix ratllat* scrit - bm. *Segueix ratllat* intitulat rethorica tu - bn. *Segueix ratllat* intilat - bo. *Segueix ratllat* fuit - bp. *Segueix ratllat* de consolat - bq. *Segueix ratllat* appellat - br. *Segueix ratllat* medium florenum - bs. *Segueix ratllat* f - bt. extimatus, *al ms* extimat - bu. *Segueix repetit* fuit extimatus - bv. *Segueix ratllat* et - bw. *Segueix ratllat* alius liber in perrgamenis - bx. Appellats, *al ms* appellat. I *Segueix ratllat* henricus - by. Super Decretalibus *interlineat* - bz. Appellat, *al ms* in papiro *interlineat i escrit damunt* incipit *ratllat* - ca. Octo *interlineat i escrit damunt* decem *ratllat* - cb. *Segueix ratllat* intitulat - cc. *Segueix ratllat* boecius de consolacione - cd. *Segueix ratllat* quibus - ce. Continentur, *al ms* continetur - cf. Bernardi, *al ms* Bernardus - cg. *Segueix al ms* intitulat - ch. *Segueix ratllat* int - ci. *Segueix ratllat* VIe florenos - cj. Cuber de vermell *interlineat* - ck. Extimatus *al ms* extimat - cl. *Segueix ratllat* ab - cm. *Segueix ratllat* paper - cn. Cuber de blanch *interlineat* - co. Et Clementines *interlineat* - cp. *Segueix ratllat* intil - cq. *Segueix ratllat* extimatus - cr. *Segueix ratllat* extimat ad - cs. *Sic al ms* - ct. *Segueix ratllat* extimatus - cu. *Segueix ratllat* ex et incipit in secundo

folio - cv. *Segueix ratllat* de vitis illustrium filosofoforum evocatus - cw. *Segueix ratllat* tabula decretorum - cx. *Segueix ratllat* item alius liber in papiro cohopertus de virnilio in duobus colondellis intitulat - cy. *Dionisii interlineat i escrit damunt* Hugonis *ratllat* - cz. *Segueix ratllat* alli - da. Petit *interlineat*.